

RIKTLINJER

Vuxen och missbruks- och beroendevård

Fastställd av kommunstyrelsen

2020-05-19

Dokumentnamn

Riktlinjer Vuxen och missbruks- och beroendevård

Dokumenttyp

Riktlinjer

Beslutsinstans

Kommunstyrelsen

Dokumentansvarig/processägare

IFO-chef

Giltig till

Tillsvidare

Riktlinjer för Vuxen och missbruks- och beroendevård
Vansbro kommun

Innehållsförteckning

Inledning	1
Vansbro kommuns utgångspunkter	1
Målgrupp	2
Grundläggande bestämmelser	2
Författningsbestämmelser	2
Särskilda bestämmelser om hjälp och vård till missbrukare	2
Rätten till bistånd	2
Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)	3
Skyldighet att rapportera missförhållanden - Lex Sarah	3
Nationella riktlinjer	3
Samverkan	4
Kommunala styrdokument	4
Samordnad individuell plan	4
Samverkan med Region Dalarna	4
Intern samverkan	4
Ansvarig kommun	4
Kontraktsvård	4
Överflyttning av ärende till annan kommun	5
Barnperspektivet	5
Anhöriga och närstående	5
Gode män och förvaltare	6
Ombud och biträde	6
Samtycke och undantag	6
Sekretess och sekretessbrytande bestämmelser	7
Andra huvudmäns ansvar	7

Förebyggande och tidiga insatser	7
Uppsökande och motiverande åtgärder	8
Handläggning av ärenden	8
Ärendets uppkomst.	8
Ansökan	8
Anmälan.	8
Annat sätt	8
Begäran.....	9
Förhandsbedömning	9
Handläggningstider	10
Risk- och skyddsbedömningar	10
Utredning och beslutsunderlag	10
ASI/ADAD	11
Utreda unga vuxna 18-21 år med missbruksproblem	11
Tolk... ..	12
Formulering av beslut	12
Egenavgifter	12
Kommunicering	12
Överklagande av beslut	13
Insatser till personer med missbruk eller beroende	13
Val av utförare	13
Uppdrag till utförare	13
Genomförandeplan.....	13
Öppenvårdsinsatser.....	14
Nystart	14
Kontaktperson.	14
Abstinensbehandling.....	14
Placering i HVB-hem eller familjehem.....	15
Uppföljning av frivilliga insatser	15

Omprövning av beslut om frivilliga insatser	15
Placering enligt Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM).15	
Handläggning av yttrande i körkortsfrågor	16
Vapenytttrande.....	17
Socialt kontrakt	18
Skyddat boende.....	18

Inledning

Kommunstyrelsen i Vansbro kommun har befogenhet att utfärda riktlinjer som är styrande för verksamheterna. Detta dokument innehåller anvisningar för arbetet med vuxna och missbruks- och beroendevård enligt socialtjänstlagen och lagen om vård av missbrukare i vissa fall. I dokumentet används begreppet socialtjänsten som sammanfattning för dessa verksamheter.

Riktlinjernas syfte

Riktlinjernas syfte är att säkerhetsställa rättssäkerhet och en så hög grad av likabehandling som möjligt. Riktlinjerna ska ge stöd i det praktiska arbetet med utredningar, bedömningar och beslut. De ska ge stöd i att tolka lagstiftningen genom de individuella behovsbedömningar som alltid ska göras samt ge information till medborgare som kommer i kontakt med kommunstyrelsens verksamheter. Utifrån socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd ger riktlinjer vägledning för handläggningen av vuxna och missbruks- och beroendevård i Vansbro kommun.

Kommunens riktlinjer utgör ett komplement till lagstiftning, prejudicerande domar, förordningar, föreskrifter och allmänna råd. Lagen är överordnad riktlinjer.

Riktlinjerna gäller för vuxna och missbruks- och beroendevård i Vansbro kommun.

Vansbro kommuns utgångspunkter

Riktlinjerna har tre huvudsyften:

De ska ge en generell beskrivning av socialtjänstens utbud för personer med missbruk och därmed informera sökande, anhöriga och allmänhet om vilket stöd de i allmänhet kan förväntas få i Vansbro kommun. Riktlinjerna ska även fungera som en vägledning för handläggarna genom att beskriva vilka kriterier som generellt gäller för att en person ska beviljas en viss insats och i vilken omfattning biståndet vanligen beviljas. De ska även bidra till enhetliga bedömningsgrunder för att garantera likställighet och rättssäkerhet för de sökande.

Riktlinjerna innebär inte någon inskränkning i den enskildes möjligheter att få sin ansökan individuellt prövad. Det är alltså inte möjligt att avvisa en ansökan med motiveringen att kommunen inte tillhandahåller den specifika tjänsten. Varje ansökan ska utredas och varje beslut ska vara baserat på den enskildes individuella behov. De krav som ställs på den enskilde ska därmed anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar.

Arbetsättet som används skall vara ett evidentbaserat arbetsätt inom socialtjänsten vad gäller utredningsarbetet och i övrigt beträffande de insatser som används. Det är av vikt för att få en effektiv missbruksvård att det finns alternativa insatser att erbjuda, till exempel stödjande och motiverande öppenvårdsinsatser inom kommunen och möjlighet till samtalsbehandling inom öppenvård samt slutenvårdsbehandling för avgiftning och behandling.

För att erbjuda de personer som befinner sig i ett aktivt missbruk bästa möjliga vård krävs att socialtjänsten samverkar med andra myndigheter, organisationer och vårdgivare; till exempel regionens allmänmedicin och öppenvårdspsykiatri, kriminalvården, frivilliga organisationer och andra.

Målgrupp

Riktlinjerna avser insatser enligt socialtjänstlagen till vuxna, från 18 år och uppåt, med ett missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, spel och/eller tabletter. När det gäller unga vuxna i åldrarna 18 till 20 år som har missbruksproblem kan de efter socialtjänstens utredning bli föremål för insatser enligt såväl socialtjänstlagen som lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). Insatser enligt LVU kan pågå fram tills den unge fyller 21 år. Dessa riktlinjer behandlar endast utredning och insatser enligt socialtjänstlagen samt LVM. I övrigt hänvisas till riktlinjer för barn- och ungdomsärenden.

Grundläggande bestämmelser

Författningsbestämmelser

Socialtjänstens arbete med vuxen, missbruks- och beroendevård regleras i huvudsak genom Socialtjänstlagen (2001:453) SoL, Lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, Förvaltningslagen (1986:223), Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och Kommunallagen (1991:900). Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) innehåller bestämmelser om stöd och service för personer med fysiska och psykiska funktionshinder och kan även omfatta personer som till följd av missbruk har ett stort funktionshinder och omfattande hjälpbehov. Kommunens yttersta ansvar omfattar dock inte insatser som åligger annan huvudman (2 kap. 2 § SoL).

Ytterligare anvisningar kan hämtas från förarbetena till respektive lag. Vägledning kan ges från prejudicerande domar. Riktlinjerna kompletteras efter hand utifrån ny lagstiftning och prejudicerande domar. Detta sker dock inte omgående efter att ny lagstiftning eller prejudicerande dom kommit varför det är viktigt att förvaltningens tjänstemän hela tiden bevakar området. Förteckning över relevanta författningsbestämmelser, vägledande domstolsavgöranden samt annan vägledning finns i Vansbro kommuns, Socialt stöd och omsorgs kvalitetsledningssystem.

Särskilda bestämmelser om hjälp och vård till missbrukare

Socialtjänsten ska aktivt sörja för att enskilda missbrukare får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Socialtjänsten ska planera hjälpen och vården i samförstånd med den enskilde och noga bevaka att planen fullföljs (5 kap. 9 § SoL).

Rätten till bistånd

Den som har behov av stöd och vård kan ansöka om detta i form av bistånd. Biståndet ska utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv (4 kap. 1 § SoL).

Den enskilde har alltid ett eget ansvar. Det bistånd som utges ska tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå (4 kap.1 § socialtjänstlagen).

Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)

Vård till missbrukare ska ges i samförstånd med den enskilde, enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen. Under vissa förutsättningar, som finns angivna i LVM, ska dock vård beredas missbrukaren oberoende av hans eller hennes samtycke. Tvångsvården ska syfta till att motivera missbrukaren till att medverka frivilligt till fortsatt behandling och till att ta emot stöd för att komma ifrån missbruket (2 § och 3 § LVM).

Tvångsvård ska beslutas om: (4 § LVM)

- någon till följd av ett fortgående missbruk av alkohol, narkotika, tabletter, flyktiga lösningsmedel eller spel om pengar är i behov av vård för att komma ifrån sitt missbruk
- vårdbehovet inte kan tillgodoses enligt socialtjänstlagen eller på något annat sätt och han eller hon till följd av missbruket:
 - a) utsätter sin fysiska eller psykiska hälsa för allvarlig fara,
 - b) löper en uppenbar risk att förstöra sitt liv, eller
 - c) kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.
 - d) Beslut om tvångsvård fattas av Förvaltningsrätten (5 § LVM).

Skyldighet att rapportera missförhållanden - Lex Sarah och Lex Maja

Lex Sarah är en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Syftet med Lex Sarah är att verksamheten ska utvecklas och missförhållanden förebyggas, samt om de ändå uppstår, rättas till. Målet är att den enskilde får insatser av god kvalitet och skyddas från missförhållanden. Var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet. Enligt bestämmelserna om Lex Sarah ska anställda genast rapportera missförhållanden eller påtaglig risk för missförhållanden till den som bedriver verksamheten.

Lex Maja innebär att personal inom hälso- och sjukvård eller socialtjänsten ska lämna uppgift om ett djur som är nödvändig för ett ingripande av en kontrollmyndighet för djurskydd eller Polismyndigheten om ett djur påträffas som tydligt utsätts för vanvård eller misshandel, uppenbart uppvisar symtom på sjukdom eller är allvarligt skadat. En uppgift får lämnas endast om det bedöms att bristen inte kan åtgärdas i samråd med den som håller djuret.

Nationella riktlinjer

Vansbro kommun utgår ifrån Socialstyrelsens Nationella Riktlinjer: Vård och stöd vid missbruk och beroende.

Samverkan

Om insatser är aktuella från andra myndigheter eller från andra myndighetsgrupper inom kommunens socialtjänst ska bästa möjliga samverkan eftersträvas, utifrån den enskildes behov. Samverkan ska ske i samråd med den enskilde för att möjliggöra den enskildes väg till självständighet.

Kommunala styrdokument

Strategiska planen för Vansbro kommun.

Samordnad individuell plan

Vid tillfällen då den enskilde har kontakt med både kommunen och regionen och det finns behov av samordning skall en samordnad individuell plan (SIP) upprättas efter den enskildes samtycke. Samordningen kan även ske med andra inbjudna aktörer.

Kommunen och regionen har skyldighet att upprätta en individuell plan för alla personer som behöver det, för att få sina behov tillgodosedda genom insatser från båda huvudmännen. Detta regleras i 2 kap. 7 § SoL och i 3f § Hälso- och sjukvårdslagen.

Samverkan med Region Dalarna

Se gällande samverkansavtal.

Intern samverkan

Samverkan med andra interna verksamheter sker efter samtycke från den enskilde.

Ansvarig kommun

Vansbro kommun är ansvarig för de som vistas i kommunen.

Vansbro är inte ansvarig för personer som vistas i kommunen och har en pågående insats beviljad av annan kommun.

Vansbro kommun är fortsatt ansvarig för de personer som vistas i andra kommuner under den tid de har en beslutad kommunal insats.

Kontraktsvård

Kontraktsvård är ett alternativ till fängelsestraff. Målgruppen är personer som normalt skulle dömas till fängelse men vars brottslighet i väsentlig grad kan relateras till missbruk av beroendeframkallande medel och som är villiga att genomgå vård och behandling enligt en särskild plan. Frivården i Dalarna har ansvaret för den utredning och planering som ska ligga till grund för genomförandeplanen i ett kontraktsvårdsärende.

Domstolen kan besluta att frivården ska genomföra en kontraktsvårdsutredning. Frivårdsmyndigheten ska bedöma om förutsättningarna för kontraktsvården är uppfyllda och har det övergripande ansvaret för utredningen. Detta kan även ske under den utdömda strafftiden. Frivården bör därför i ett tidigt skede inleda ett samarbete med Kommunstyrelsen, eftersom Kommunstyrelsen ska ta ställning till eventuella kostnader, eller insatser i öppenvård efter tidpunkten för frigivning.

Alla typer av vård och behandling kan förekomma. I utredningen ska det läggas vikt vid klientens motivation och vårdbehov. Genomförandeplanen ska skriftligen godkännas av klienten.

Socialtjänstens kostnadsansvar för vården inträder från och med dagen efter den tänkta tidpunkten för frigivning alternativt villkorlig frigivning och pågår fram till behandlingens slut.

Socialtjänsten tar beslut i den enskildes ansökan om en ansvarsförbindelse skall lämnas till kriminalvården beträffande kostnadsansvaret efter tänkt frigivning. Under den tid då kriminalvården har kostnadsansvar för den dömdes behandling beslutar frivården i alla ekonomiska frågor som rör behandlingen.

I samband med placering på behandlingshem eller i familjevård kan kriminalvården efter sedvanlig prövning bekosta hela eller del av lämplig grundutrustning avseende kläder, skor, fritidsutrustning med mera. Man kan också bevilja kostnader för glasögon och tandvård. Vid öppenvårdsbehandling bekostas enbart den behandling och kontroll som följer av genomförandeplanen. I samband med att kostnadsansvaret övergår till socialtjänsten gör man också en prövning av om klienten ska betala egenavgift enligt 9 kap. 4 § SoL.

Överflyttning av ärende till annan kommun

Begäran om överflyttning till annan kommun ska ske skriftligt. Överflyttning ska ske om den enskilde har stark anknytning till den mottagande kommunen, om den enskilde själv önskar det eller om det finns ett varaktigt hjälpbehov samt eventuellt andra omständigheter som ska beaktas.

Barnperspektivet

Enligt Barnkonventionen slås fast att alla barn har samma rättigheter att växa upp under trygga förhållanden. Vid alla åtgärder som rör barn ska barnets bästa komma i främsta rummet. I socialtjänstens utredningar som rör vuxna ska det alltid kartläggas om det finns barn med i bilden och hur barnen är berörda. Att iaktta ett barnperspektiv i en utredning som gäller en vuxen får dock inte medföra att barnets förhållanden utreds. Om det framkommer uppgifter som tyder på att barnet far illa ska detta alltid anmälas till barn-unga.

Anhöriga och närstående

Anhöriga och närstående har ingen rätt att ta del av enskilds uppgifter om inte den enskilde själv samtycker till det.

Gode män och förvaltare

Gode män och förvaltare som kan uppvisa ett förordnande från tingsrätten ska anses föra den enskildes talan. Kopia av förordnandet ska förvaras i den enskildes akt. Förordnandet ska även dokumenteras i journalen.

Ombud och biträde

Den som för talan i ett ärende får anlita ombud eller biträde (9 § Förvaltningslagen) och den enskilde väljer fritt vem som ska vara ombud eller biträde.

Med ombud avses den som har fullmakt att helt eller delvis föra den enskildes talan. Ombudet företräder helt eller delvis sin uppdragsgivare till exempel vid kommunikering och närvaro vid sammanträden. Omfattningen av uppdraget framgår av fullmakten. Åtgärder som ombudet vidtar enligt fullmakt är bindande för uppdragsgivaren. Ombudet är behörigt att företräda den enskilde i hans eller hennes frånvaro. När den enskilde har ett ombud bör skriftväxlingen ske med ombudet.

Biträde är en person som biträder/hjälper en enskild utan att ha fullmakt att företräda henne eller honom. Biträdet har därför ingen rätt att vidta några rättsliga åtgärder för den enskilde, till exempel begära omprövning eller överklaga ett beslut. Kommunikering ska inte ske med biträdet utan med den enskilde.

Rätten att anlita ett ombud eller biträde innebär inte att den som är part i ett ärende överhuvudtaget inte behöver stå i kontakt med myndigheten personligen. Om socialnämnden anser att personlig medverkan av parten behövs, kan nämnden begära detta.

Förvaltningslagen har inga krav på kompetens hos ombudet men ett allmänt krav på lämplighet med hänsyn till redbarhet, insikter och tidigare verksamhet anses gälla. Socialnämnden kan med stöd av 9 § 2 st Förvaltningslagen pröva ett ombuds lämplighet. Nämnden får avvisa ombudet om denne visar oskicklighet eller oförstånd eller om han eller hon annars är olämplig.

Det finns inga formkrav för hur en fullmakt ska vara utformad. Den kan vara både muntlig och skriftlig. Handläggaren ska alltid begära skriftlig fullmakt i original när någon uppger sig företräda en enskild som ombud. Vid överklagande i domstol krävs alltid skriftlig fullmakt.

Samtycke och undantag

För att få ta kontakt med utomstående till exempel anhöriga och andra myndigheter i utredningar enligt SoL krävs den enskildes samtycke till att kontakten tas. Vid en utredning om behov av vård enligt LVM samt vid utredningar som följer av att nämnden är skyldig till att avge yttrande till annan myndighet får socialnämnden dock ta kontakter med utomstående utan den enskildes samtycke. Under förutsättning att den enskilde har kunskap om vilken information som behöver utbytas, kan den enskilde lämna samtycke till att andra myndigheter och samarbetspartners kontaktas. Detta ska dokumenteras i journalen.

Sekretess och sekretessbrytande bestämmelser

Bestämmelser om sekretess inom socialtjänsten finns i Offentlighets- och sekretesslagen. Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (26 kap. 1 § OSL). Detta innebär att man måste vara säker på att den enskilde eller någon närstående till denne inte kan uppleva obehag om uppgiften lämnas ut. För hälso- och sjukvården finns motsvarande bestämmelse.

Sekretessen gäller såväl gentemot enskild som mellan myndigheter. Varje kommunal nämnd är en självständig myndighet. Socialtjänsten räknas som en verksamhetsgren. Inom verksamhetsgrenen kan tjänstemän samråda med kollegor då det behövs för att fullgöra de uppgifter som åligger socialtjänsten.

Enligt 26 kap. 9 § OSL kan uppgifter om en enskild eller någon närstående till denne lämnas mellan myndigheter inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården om det behövs för att ge den enskilde nödvändig vård, behandling eller annat stöd och han/hon

- 1) inte har fyllt 18 år,
- 2) fortfarande missbrukar alkohol, narkotika, tabletter och eller flyktiga lösningsmedel, eller
- 3) vårdas med stöd av lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT) eller lagen om rättspsykiatrisk vård (LRV).

Samma gäller för uppgifter om en gravid kvinna eller närstående till henne om det behövs.

Undantag från sekretessen kan göras när det finns ett samtycke från den enskilde eller om det finns reglerat i lag. Inför utlämnande av sekretessbelagda uppgifter ska en sekretessprövning alltid göras.

Undantag kan även göras när det gäller barn som far illa enligt vad som är reglerat i lag.

Andra huvudmäns ansvar

Kommunens yttersta ansvar omfattar inte de insatser som ligger inom andra huvudmäns ansvarsområden.

Förebyggande och tidiga insatser

Med förebyggande arbete menas att man genom information och aktiviteter försöker öka kunskaperna hos den enskilde, så att riskerna för riskbruk, missbruk och beroende minskar och att debutåldern för alkohol och tobak bland ungdomar höjs. Syftet är alltså att förebygga och begränsa problem som har med alkohol, droger, steroider samt spelmissbruk att göra.

Det finns stora vinster med att upptäcka och åtgärda missbruksproblem i ett så tidigt skede som möjligt. Därför är det viktigt att vara uppmärksam på eventuellt riskbruk och missbruk hos personer som söker hjälp hos socialtjänsten av andra skäl.

Alkohol- eller narkotikaproblem kan vara en del av problemet när enskilda eller familjer har kontakt med socialtjänsten på grund av till exempel parrelaterade problem och våld inom familjen, försummelse av barnen, kriminalitet och/eller upprepade och långvariga ekonomiska problem. Screeningsinstrument kan användas för att undersöka förekomsten av riskbruk, missbruk eller beroende av alkohol eller andra droger.

Uppsökande och motiverande åtgärder

Socialtjänsten har en skyldighet att söka upp och lämna information till den person eller grupp som kan antas vara i behov av nämndens hjälp eller stöd.

Syftet med kommunens uppsökande arbete är att hålla sig informerad om de problem som finns i kommunen och att erbjuda personer som är i behov av insatser från socialtjänsten sådana i ett så tidigt skede som möjligt.

Vid behov kan samverkan ske med andra myndigheter eller föreningar och organisationer.

Handläggning av ärenden

Ärendets uppkomst

Ansökan

En ansökan kan göras muntligt eller skriftligt. Ansökan kan enbart göras av den enskilde själv eller genom ett ombud som den enskilde anlitar. Ombudet skall ha en skriftlig eller muntlig fullmakt. Om det enbart finns en muntlig fullmakt skall kontroll göras med den enskilde. Krav kan ställas på att sökanden med sin namnunderskrift styrker vissa uppgivna förhållanden eller skriftligen medger att vissa uppgifter om honom eller henne får inhämtas. Uppgifterna ska aktualiseras i verksamhetssystemet.

Anmälan

En anmälan kan göras muntligt eller skriftligt. Om någon är i behov av vård enligt LVM har statliga och kommunala myndigheter, som i sin verksamhet regelbundet kommer i kontakt med gruppen missbrukare, anmälningskyldighet enligt 6 § LVM. Uppgifterna ska aktualiseras i verksamhetssystemet.

Annat sätt

Kommunstyrelsen ska utan dröjsmål inleda utredning av vad som kommit till kommunstyrelsens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av kommunstyrelsen. Uppgifterna ska aktualiseras i verksamhetssystemet.

Begäran

Andra myndigheter kan inkomma med begäran om yttrande från socialtjänsten avseende till exempel tillstånd att inneha vapen eller körkort. Begäran ska aktualiseras i verksamhetssystemet.

Förhandsbedömning

Frågan om en utredning ska inledas avgörs genom en förhandsbedömning. Om det redan från början står klart att kommunen inte kan eller bör vidta några åtgärder ska utredning inte inledas. Vid ansökan samt begäran om yttrande ska utredning alltid inledas utan förhandsbedömning.

När det gäller vuxna kan en utredning enligt 11 kap 1 § SoL inte inledas mot den enskildes vilja. Däremot måste Kommunstyrelsen alltid inleda utredning oavsett om den enskilde vill medverka till utredningen eller inte, när andra myndigheter som Kommunstyrelsen har skyldighet att yttra sig till begär Kommunstyrelsens yttrande. Detta gäller till exempel vid begäran om yttrande i körkortsfrågor.

En förhandsbedömning är inte en mindre utredning utan en bedömning av om Kommunstyrelsen ska inleda utredning eller inte. Bedömningen går ut på att bilda sig en uppfattning om den enskildes situation och inställning till att ta emot hjälp. Utgångspunkten är vad som framkommit i den aktuella anmälan, eventuella tidigare anmälningar och tidigare kännedom om den det gäller. Under förhandsbedömningen får Kommunstyrelsen endast ta kontakt med personen det gäller och inte ta in uppgifter från andra. Möjlighet finns dock att kontakta anmälaren för att kontrollera inkomna uppgifter.

I socialtjänstlagen finns inga bestämmelser om hur lång tid en förhandsbedömning får ta, men ur rättssäkerhetssynpunkt krävs att förhandsbedömningen inte drar ut på tiden.

Skyndsamhetskrav gäller enligt 11 kap 1 § SoL. En förhandsbedömning bör vara slutförd inom två veckor.

Om förhandsbedömningen leder fram till ställningstagandet att inte inleda utredning ska detta dokumenteras. Av dokumentationen ska det framgå att utredning inte har inletts, motivet till detta, datum samt underskrift och befattning på den person som gjort ställningstagandet. Allt dokumenteras i verksamhetssystemets aktualisering.

Om förhandsbedömningen leder fram till beslut om att inleda utredning ska aktualiseringen avslutas med att utredning inleds. I det fallet en anmälan inkommit och den enskilde inte själv gör en ansökan inleds utredning enligt 7 § LVM.

Om det redan finns ett pågående vuxenärende ska aktualiseringen kopplas till ärendet. Om det redan finns en pågående utredning ska aktualiseringen kopplas till pågående utredning. Den det gäller ska informeras om att en utredning inletts. Kommunstyrelsens beslut att inleda en utredning kan inte överklagas med förvaltningsbesvär.

Handläggningstider

Ett ärende ska handläggas skyndsamt efter det att ansökan eller anmälan kommit till Kommunstyrelsens kännedom. Med handläggningstid menas den tid det tar för en ansökan/anmälan från det att den inkommit till socialtjänsten till dess att det finns ett beslut som har nått den enskilde.

I 11 kap. 1§ SoL anges att socialnämnden utan dröjsmål ska inleda utredning när något kommit till nämndens kännedom genom ansökan eller på annat sätt och som kan ge anledning till någon åtgärd från nämnden.

Det första utredningssamtalet bör genomföras inom två veckor från det att utredningen inletts i verksamhetssystemet.

SoL anger inte att utredningen ska avslutas eller genomföras på ett visst sätt eller, när det gäller vuxna, inom en viss tid. I 7§ FL anges dock att en utredning ska genomföras så snabbt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.

Risk- och skyddsbedömningar

I samtliga pågående ärenden ska löpande risk- och skyddsbedömningar göras vilka ska dokumenteras i journal.

Enligt 11 kap 1 a § (SoL) ska en skyddsbedömning av ungdomar mellan 18-20 år göras för att utreda om den unge är i behov av omedelbart skydd, och om den unge skulle kunna omfattas av bestämmelserna i LVU.

Utredning och beslutsunderlag

Utredningar inom socialtjänsten som gäller vuxna utförs med stöd av 11 kap. 1§ SoL eller 7 § LVM. Utredningens omfattning varierar beroende på den enskildes behov och vilken typ av insats som efterfrågas. Utredningstiden räknas från och med den dag beslut togs om att inleda utredning.

Utgångspunkten är att den enskilde så långt det är möjligt ska medverka i utredningen och ha inflytande över planeringen av vård- och stödinsatserna. Utredningen ska vara tillräckligt omfattande för att kunna ge ett tillfredställande underlag för beslut, men inte vara mer ingående än vad som är nödvändigt för utredningens syfte.

Enligt 11 kap. 4 § SoL är nämnden skyldig att slutföra en utredning om vård av en person med missbruksproblem och fatta beslut i ärendet även om han/hon bytt vistelsekommun under utredningstiden. Undantag är om den nya kommunen samtycker till att ta över utredningen i ärendet. Med utredningsansvaret följer uppföljnings- och kostnadsansvar för de eventuella insatser som beslutas.

En utredning består av kartläggning, bedömning och förslag till individuellt anpassade insatser. Den information som ligger till grund för kartläggningen inhämtas direkt från den enskilde, från eventuell tidigare dokumentation, strukturerade intervjuer och bedömningsinstrument bland annat ASI. Som ytterligare komplement kan kontroll av kemiska markörer, till exempel urin-, saliv- eller blodprov, användas. Information kan även inhämtas från andra parter efter samtycke från den enskilde.

Vid tecken på att den enskilde har sådana psykiatriska svårigheter att det tydligt påverkar kontakten och planeringen av insatsen kan det vara nödvändigt att samverka med personal inom regionen. Samverkan kan endast ske med den enskildes samtycke. För att samordna samt för att försäkra att den enskildes behov av insatser tillgodoses bör en SIP upprättas.

ASI/ADAD

Vid utredning bör en ASI- eller ADAD-intervju genomföras. I Vansbro kommun används ASI/ADAD som ett underlag för utredning. ASI är en strukturerad intervju som innehåller frågor som är relevant för klientens missbruksproblem. Intervjun täcker inte bara alkohol- och narkotikamissbruk, utan även andra livsområden som arbete, fysisk och psykisk hälsa, socialt umgänge och kriminalitet. För ungdomar 13 – 21 år används ADAD som är en liknande strukturerad intervju.

Utreda unga vuxna 18-21 år med missbruksproblem

Socialtjänstens har skyldighet och ansvar för unga som fyllt 18 år och Kommunstyrelsens organisation får inte omöjliggöra eller försvåra för unga vuxna att få hjälp och stöd. Ungdomar som fyllt 18 år är myndiga och står inte längre under någons vårdnad, och utredningar får som regel inte göras mot en myndig persons vilja. Enligt Socialstyrelsen måste dock undantag göras när det inte kan uteslutas att en person är i behov av tvångsvård. En utredning får alltså göras när det gäller unga vuxna, även om de motsätter sig det, om det kan bli aktuellt att tillämpa LVU eller LVM.

Den unges tidigare vårdnadshavare (oftast föräldrarna) ska inte underrättas om att en utredning inleds. De ska heller inte kommuniceras utredningen och har inte rätt att överklaga det beslut som utredningen kan leda till. I första hand är det dock, om det inte är uppenbart onödigt eller olämpligt, viktigt att sträva efter att få medgivande från den unge till samverkan med de tidigare vårdnadshavarna, både under utredningsarbetet och under tiden som vårdinsatserna pågår. Detta då anhöriga och övrigt nätverk i de allra flesta fall har stor betydelse för genomförandet och resultatet av vården.

Tolk

När en person inte behärskar svenska språket eller är allvarligt hörsel- eller talskadad ska tolk användas (8 § Förvaltningslagen). Beslut ska även översättas skriftligen för att försäkra att den enskilde förstått beslutet samt möjligheter att överklaga beslut.

Formulering av beslut

Varje utredning enligt SoL eller LVM ska leda fram till ett beslut. Beslutsformuleringen ska vara enkel och tydlig att förstå. Av beslutet ska framgå vad den enskilde har ansökt om, vilka insatser som beviljats, målet med insatsen, omfattning samt för hur lång tid beslutet gäller. Beslut om avslag ska motiveras skriftligen samt delges klienten tillsammans med besvärshänvisning. Delegation för beslut regleras i Kommunstyrelsens delegationsordning. Alla beslut ska följas upp och omprövas när beslutet löper ut eller vid förändrade behov.

Egenavgifter

Vid frivillig placering ska alltid möjlighet för den enskilde att erlægga egenavgift prövas. Egenavgiften ska motsvara regionens avgift för dygnsvård på sjukhus. Den enskilde ska informeras om skyldigheten att erlægga egenavgift innan placering.

Kommunicering

Ett ärende får enligt 17 § Förvaltningslagen inte avgöras utan att den som är sökande, klagande eller annan part har tagit del av utredningen eller underrättats om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan samt har fått tillfälle att yttra sig över utredningen/uppgiften. Kommunikeringen ska alltid dokumenteras (11 kap. 6 § SoL).

Överklagande av beslut

Den enskilde och/eller dennes ombud ska enligt Förvaltningslagen alltid informeras om möjligheten att överklaga. Beslutet ska alltid innehålla information om hur man kan överklaga beslutet (21 § andra stycket Förvaltningslagen). Om beslutet innebär helt eller delvis avslag har den enskilde eller hans/hennes legale ställföreträdare alltid rätt att överklaga beslutet. Detta ska ske skriftligt och i skrivelsen ska klaganden ange vilket beslut som överklagas och den ändring i beslutet som den enskilde begär. Om den enskilde så önskar ska handläggare vara denne behjälplig med överklagandet.

Är beslutet uppenbart oriktigt och om det kan ändras snabbt, enkelt och utan att det blir till nackdel för någon enskild part så är kommunen skyldig att ompröva beslutet (27 § Förvaltningslagen). Detta gäller oavsett om något överklagande inkommit eller inte. Om omprövning inte är aktuellt eller inte föranleder någon ändring sänder kommunen överklagandet vidare till Förvaltningsrätten efter prövning om överklagandet inkommit i tid. Överklaganden registreras på samma sätt som beslut i verksamhetssystemet. Olika beslutsrubriker finns för överklaganden och skall användas. En myndighet som prövar ett överklagande får bestämma att det överklagade beslutet tills vidare inte ska gälla, det vill säga inhibition (29 § Förvaltningslagen).

Överklagan skickas till Förvaltningsrätten snarast med följebrev med eventuellt yttrande. Följande originalhandlingar skickas till Förvaltningsrätten (kopior sparas i akten):

- ansökan (om den inkommit skriftligt)
- utredningen, beslutsmeddelandet och eventuella bilagor (t.ex. läkarintyg)
- överklagan som inkommit i ärendet

Om överklagan innehåller en begäran om inhibition, det vill säga verkställighetsförbud, föreligger ingen omprövningsskyldighet. Ärendet ska då omedelbart översändas till Förvaltningsrätten.

Insatser till personer med missbruk eller beroende

I första hand bör insatser i form av öppenvård prövas. Insatser ska företrädesvis ges på hemmaplan i kommunens egen verksamhet eller genom extern aktör som ger vård på hemmaplan. Institutionsvård bör planeras och utformas med en tydlig planering för eftervård i hemkommunen.

Val av utförare

När beslutet om en insats är fattat kan insatsen påbörjas av en utförare. Utföraren kan vara såväl en verksamhet inom kommunens socialtjänst som en privat utförare. Valet av utförare ska göras och anpassas utifrån den enskildes behov med hänsyn till dennes önskemål.

Uppdrag till utförare

Vid beslut om insats ska ett uppdrag formuleras till utföraren med en beskrivning av insatsens syfte, innehåll och tidsperiod. Uppdraget utformas i samråd med den enskilde. Uppdraget ska dokumenteras i verksamhetssystemet.

Genomförandeplan

Utföraren ansvarar för att, i samråd med den enskilde, upprätta en genomförandeplan. Genomförandeplanen ska innehålla en detaljerad beskrivning över vilka insatser som ska ges och vad målet med insatsen är. Den enskildes behov ska vara vägledande för valet och omfattningen av insatser.

En kopia av genomförandeplanen ska tillföras den enskildes akt.

Öppenvårdsinsatser

Nystart

Vansbro kommun har i samarbete med Malung-Sälens kommun en öppenvård för missbrukare som kallas Nystart. Missbruksterapeuten arbetar i Vansbro två dagar i veckan om inte annat avtalats mellan kommunerna. Möjligheten finns för Vansbros klienter att åka till Malung och vice versa.

Behandlingen vid öppenvården Nystart kan ske i enskilda samtal eller genom gruppbehandling.

Den enskilde har möjlighet till fem så kallade ”fria samtal” (det vill säga samtal utan föregående biståndsbeslut) hos missbruksterapeuten. Dessa samtal hålls enskilt med klienten och är motiverande. Behandling ingår inte i de fem fria samtalen. Fortsatta samtal och behandling kräver ett biståndsbeslut från socialtjänstens sida. Beslut om deltagande i Nystart öppenvård ska beslutas om 3-6 månader i taget och följs upp regelbundet.

Om den enskilde har anställning eller hänvisas till öppenvården av annan myndighet ska möjligheterna att ta ut ersättning motsvarande självkostnadspris utredas.

Kontaktperson

Kontaktperson är en individuellt behovsprövad insats som har till syfte att ge stöd till den enskilde i personliga angelägenheter och bryta den enskildes isolering genom samvaro och fritidsaktiviteter. Insatsen är ett icke professionellt stöd och ska inte ersätta andra insatser från kommun och region. Kontaktperson kan beviljas till personer som har behov av att utöka sitt personliga nätverk. Omfattningen av insatsen sker utifrån individens behov.

Beslut om kontaktperson tas för 6 månader i taget och följs upp regelbundet. Första uppföljning ska göras efter en månad för att säkerställa att insatsen kommit igång som tänkt. Kommunens familjehemssekreterare (tillika resurshandläggare) genomför utredning av kontaktpersonen och upprättar avtal. Den som beviljats kontaktperson står för sina egna kostnader.

Abstinensbehandling

Abstinensbehandling utgör en del i vårdkedjan, vars fortsättning ofta innehåller en placering vid HVB-hem. Om klienten är i behov av abstinensbehandling ska i första hand Region Dalarna kontaktas. Plats brukar kunna ges om det finns en tydlig planering för klienten direkt efter utskrivning från slutenvård.

Det ska dokumenteras i den enskildes journal att man varit i kontakt med Region Dalarna och vilket besked som getts därifrån alternativt en bedömning varför man valt att avstå från att kontakta Region Dalarna. I det fallet att abstinensbehandling nekats via Region Dalarna kan privat vårdinrättning kontaktas.

Placering i HVB-hem eller familjehem

Ett HVB-hem eller ett familjehem är en form av behandling där den enskilde bor och vistas heltid på behandlingshemmet eller i familjehemmet.

Lämpligt HVB-hem ska i första hand sökas bland ramavtalen. Lämpligt familjehem ska i första hand sökas genom kommunens familjehemssekreterare.

Hänsyn ska tas till den enskildes önskemål om inriktning på behandlingen.

Vård på behandlingshem eller i familjehem beviljas till personer som har ett beroende och som själva tydligt önskar en förändring. Innan beslut om behandlingshem eller familjehem görs alltid en bedömning av om öppenvårdsbehandling är tillräcklig. Bedömningen ska dokumenteras i den enskildes journal.

I samband med placeringen ska en vårdplan upprättas i samarbete med den enskilde och vårdgivaren. I planen ska vårdgivarens uppdrag under vårdtiden klart framgå. Vård- och genomförandeplan ska följas upp regelbundet. HVB-hemmet ansvarar för att upprätta en genomförandeplan i samråd med den enskilde. Vid placering i familjehem ansvarar socialtjänsten för upprättande av genomförandeplan i samråd med den enskilde och familjehemmet. En placering på HVB-hem eller i familjehem utgör oftast enbart en del i en längre vårdkedja.

Uppföljning av frivilliga insatser

Alla beslut ska följas upp och omprövas när beslutet löper ut eller vid förändrade behov. I samband med uppföljning eller vid förändrade behov revideras genomförandeplanen. Även uppdraget kan revideras. Vid institutionsplaceringar sker uppföljning via besök med 3 månaders intervall eller då behov uppstår. Däremellan sker uppföljning via telefon, mejl och/eller post minst en gång per månad. Vid öppna insatser sker uppföljning regelbundet.

Omprövning av beslut om frivilliga insatser

En beviljad insats ska omprövas innan tiden för beslutets utgång. Om behov kvarstår kan en förlängning av insatsen beviljas. Förlängningen ska vara tidsbegränsad och beslutet ska följas upp enligt gällande ordning.

Placering enligt Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)

Utredning inleds enligt 7 § LVM.

Beslut om omedelbart omhändertagande tas enligt 13 § LVM. I samband med att ett beslut om omedelbart omhändertagande underställs rätten skall socialnämnden, om det är möjligt, låta den enskilde få del av handlingarna i ärendet samt underrätta den enskilde om sin rätt att:

1. yttra sig skriftligt till rätten inom en viss angiven tid,
2. begära muntlig förhandling vid rätten, och
3. av Förvaltningsrätten få offentligt biträde.

Socialnämnden skall också upplysa den enskilde om att Förvaltningsrätten kan komma att avgöra målet även om det inte lämnas något yttrande. Beslut och underställan med bilagor skall ha inkommit till Förvaltningsrätten inom 24 timmar efter det att beslutet är taget.

Inom fyra dagar från beslut om omedelbart omhändertagande fattar Förvaltningsrätten beslut om omhändertagandet skall fastställas eller hävas.

Kontakta SiS (Statens Institutionsstyrelse) omgående och boka plats till den enskilde. Beslut och dokumentation skall omgående skickas till det aktuella SiS-hemmet samt SiS huvudkontor i Stockholm. Om klienten inte redan är på sjukhus ska handräckning av kriminalvårdens transportenhet begäras för transport till närmaste sjukvårdsinrättning. Transport till SiS-hem kan först ske efter att läkare anser att den enskilde är medicinskt färdigbehandlad/avgiftad.

Begär läkarundersökning enligt 9 § LVM.

Från det att Förvaltningsrätten fastställt beslutet om omedelbart omhändertagande skall ansökan om fortsatt tvångsvård ha inkommit inom en vecka.

Handläggare skall omgående när beslut om 4 § LVM fattats av Förvaltningsrätten besöka den enskilde för bedömning och diskutera fortsatt planering.

Så snart det anses lämpligt skall placeringen överflyttas till vård i annan form enligt 27 § LVM. Bedömningen sker i samråd mellan föreståndare för SiS-institutionen och socialnämnden.

LVM-vården gäller som längst 6 månader, med start från det datum som det omedelbara omhändertagandet genomförts. Vid ansökan enligt 4 § LVM räknas vårdtidens början från den dag Förvaltningsrätten fastställer beslutet. När perioden för beslut enligt 4 § LVM närmar sig slutet bör planering om fortsatt vård och behandling enligt SoL ske.

Handläggning av yttrande i körkortsfrågor

Frågor som rör körkort regleras i körkortslagen (1998:488) och körkortsförordningen (1998:980). I Vansbro kommun ska samtliga körkortsyttranden handläggas av vuxenhandläggare, även de som avser unga under 18 år.

Transportstyrelsen handlägger ansökan om körkortstillstånd. Om det finns anledning att anta att en person som ansökt om körkortstillstånd inte uppfyller de förutsättningar som gäller för att inneha körkort, ska Transportstyrelsen utreda personens lämplighet. I samband med dessa utredningar kan Transportstyrelsen begära in yttrande bland annat från socialtjänsten.

Att skriva ett körkortsytttrande innebär att man genomför en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL. Ett körkortsytttrande ska innehålla en redogörelse för de omständigheter som har betydelse för att bedöma sökandens lämplighet som innehavare av körkort eller traktorkort ur nykterhets-/drogfrihetshänseende. Screeninginstrumenten AUDIT och DUDIT kan användas vid utredning.

Yttrandet ska skrivas i den mall som finns i verksamhetssystemet för körkortsytttranden. Som huvudregel avstår handläggaren från att göra en bedömning av om personen är lämplig att inneha körkort eller ej. Detta överlämnas åt Transportstyrelsen, då de är dem som beslutar i frågan.

Bestämmelser för hur länge en person med tidigare kända missbruksproblem ska ha varit nykter/drogfri för att kunna vara lämplig att inneha körkort finns inte. Det är dock viktigt att personen kan uppvisa en längre tids dokumenterad nykterhet/drogfrihet efter avslutad missbruksbehandling. Om sådan kännedom finns hos socialtjänsten som starkt talar för att personen inte är lämplig att inneha körkort ska detta framgå av yttrandet. Någon generell regel för utredningens längd finns inte, men Transportstyrelsen anger en remisstid inom vilket yttrandet ska avgas. En eller helst två referenser bör tas. De bör vara så objektiva som möjligt och helst inte vara anhöriga/närstående till den som utredningen gäller.

Vapenytttrande

Av 2 kap. 4 § vapenlagen (1996:67) framgår att en enskild person får meddelas tillstånd att inneha ett skjutvapen endast om han eller hon behöver vapnet för ett godtagbart ändamål. Därutöver gäller enligt 2 kap. 3 § vapenförordningen vissa särskilda krav beroende på vilken vapentyp som ansökan avser. När det gäller målskjutningsvapen ställs bland annat krav på att sökanden ska ha visat prov på särskild skjutskicklighet och att sökanden är aktiv medlem i en skytteförening eller motsvarande organisation.

Polismyndigheten har möjlighet att begära yttrande från en socialnämnd, en sjukvårdsinrättning eller en frivårdsmyndighet för att bedöma en persons lämplighet som vapeninnehavare.

Ett yttrande bör innehålla uppgifter om bakgrund och aktuell situation, eventuell tidigare aktualisering inom socialtjänsten och en redogörelse för personens eventuella tidigare missbruk; hur länge missbruket pågått, hur länge personen varit drogfri, genomgången eller pågående missbruksbehandling, aktuella alkoholvanor (även om missbruk inte föreligger). Om det finns eller har funnits ett narkotikamissbruk bör det anges vilka droger personen använder/har använt. Vid subutex- eller metadonbehandling bör det framgå hur länge behandlingen har pågått.

Referenser bör tas från en eller helst två personer. De bör vara så objektiva som möjligt och inte vara anhöriga/närstående till den som utredningen gäller.

Som huvudregel avstår handläggaren från att göra en bedömning av om personen är lämplig att inneha vapen eller ej. Detta överlämnas åt Polismyndigheten, då de är dem som beslutar i frågan. Om sådan kännedom finns hos socialtjänsten som starkt talar för att personen ej är lämplig att inneha vapen ska detta framgå av yttrandet.

Socialt kontrakt

Om den enskilde står helt utan boende eller riskerar att förlora sitt boende kan socialtjänsten utreda möjligheten att erbjuda ett socialt kontrakt. Socialt kontrakt innebär att socialtjänsten hyr boendet i första hand och sedan erbjuder bostaden till den enskilde i form av ett andra-handskontrakt. Detta ska ske i samverkan med hyresvärden. I samband med kontraktsskrivningen ska den enskilde underteckna hyreskontrakt, ordningsregler samt avstående från besittningsrätten. Socialtjänsten ska följa upp att den enskilde följer undertecknade ordningsregler samt vårdar bostaden väl. Målsättningen med socialt kontrakt är att den enskilde ska få överta första-handskontraktet.

Skyddat boende

En enskild som utsatts för våld i nära relationer ska efter riskbedömning erbjudas skyddat boende. Det skyddade boende kan vara i den egna kommunen eller på annan ort beroende av vilket behov av skydd personen har. Ingen egenavgift tas ut för skyddat boende. Om den enskilde har underåriga barn ska orosanmälan avseende barn göras till socialtjänsten. Övervägande om den enskilde ska sekretessskyddas i socialtjänstens verksamhetssystem ska alltid göras.